Ilgametis triūsas nenuėjo veltui

Stasio Baro 95-metį minint

Stasys Baras 1987 m. Lietuvių Fondo pokylio metu.
Jono Tamulaičio nuotr. iš LF archyvo

LAIMA APANAVIČIENĖ

Liepą sukaks devyneri metai, kai dainininkas, visuomenės veikėjas Stasys Baras (Baranauskas) (1920.05. 26–2006.07.12) ilsisi Šv. Kazimiero kapinėse, o gegužės 26 d. minėsime Stasio Baro 95-ąsias gimimo metines.

,,Baras… Šiame vyre labai laimingu būdu susiderino trys retai vienoje vietoje sutinkamos dorybės: didelė gerklė, didelė širdis ir blaivus protas. Tiek, kiek jis kaip žmogus malonus, šiltas, draugiškas, inteligentiškas, – ne mažiau ir jo balsas stiprus, gražus, švelnus, dramatiškas ir krištolinis", – taip 1962 metais apie gerai išeivijoje žinomą dainininką ir veikėją Stasį Barą rašė Bronys Raila.

Šis žmogus dar gyvas žmonių atmintyje. Daugelis jį mena kaip vieną iškiliausių išeivijos tenorų, 35 metus balso grožiu ir jėga žavėjusiu klausytojus. Apie S. Barą dainininką yra parašytos knygos (Anicetas Arminas. *Stasys Baras-Baranauskas,* Vilnius, 1996 m.; Ona Narbutienė. *Stasys Baras*, Vilnius, 2000 m.), dar yra žmonių, menančių jo dainavimą.

Tačiau šį kartą norisi prisiminti Stasį Barą ne dainininką, o žmogų, 30 metų atsidavusiai dirbusį Lietuvių Fonde. Į Lietuvių Fondą jis atėjo 1971 metais.

1974 m. gegužės 4 d. vienuoliktojo LF suvažiavimo protokole jau skaitome: ,,Į LF tarybą trejų metų kadencijai išrinkti šie asmenys: (...) Stasys Baras – 2 637 balsai." Nuo tos dienos prasidėjo jo kelionė Lietuvių Fondo vadovybės takais. Su jo išrinkimu į tarybos pirmininkus, LF buvo sulaužyta nusistovėjusi tradicija – pirmą kartą į vadovus atėjo sumanus finansininkas, nuo 1958 m. sėkmingai dirbęs Standard Federal banke Čikagoje, o nuo 1983 m. tapęs šio banko tarybos direktoriumi. Jis net 10 kartų perrinktas į LF direktorių tarybą: šešias kadencijas jis buvo LF tarybos pirmininku (1982–1984; 1988–1990), keturias – LF valdybos pirmininku (1993–1995 ir 2002 metais). Dirbti jam teko ir Finansų, ir Pelno skirstymo (1985–1987 metais – pirmininkas) komisijose. S. Baro dėka Lietuvių Fondas pasipildė keliais milijonais dolerių. Nuo pat atėjimo į LF S. Baras daug dirbo, telkė lėšas, rūpinosi LF augimu, finansine gerove ir ateitimi. Jam labai rūpėjo, kad būtų išlaikyta lietuvybė išeivijoje, kad būtų remiamas lituanistinis švietimas ir lietuviška kultūra, muzika, kad būtų padedama jaunimui siekti aukštojo mokslo. Jis suorganizavo ir įvedė daug naujovių LF administracijoje, finansų tvarkyme bei LF veikloje. Jo pastangomis 1984 m. LF gavo Salomėjos Šagamogienės 100 000 dol. įnašą, paskatinusį prisidėti ir kitus aukotojus. Tais metais į LF sąskaitą įplaukė rekordinė aukų suma – 420 000 dol. ir užbaigė trečią milijoną. Barui pirmininkaujant Pelno skirstymo komisijai, buvo peržiūrėtos pelno skirstymo gairės, sugrieztinta išmokėjimų tvarka, nustatytos sąlygos stipendijoms gautis, taip pat nutarta, kad nepanaudota parama grąžinama PSK ir ji skiriama naujiems prašymams remti. 27-jame LF suvažiavime padarytas nutarimas skirti 1 mln. dol. Lietuvos kultūros ir švietimo reikalams remti. Atkūrus Nepriklausomybę, S. Baras aktyviai įsitraukė į paramos veiklą, važiuodavo į Lietuvą, rėmė įvairius projektus, su žmona Elena 1995 m. Lietuvių Fondo ribose įkūrė E. ir S. Barų stipendijų fondą jauniems dainininkams. Visas būrys gabių šio Fondo stipendininkų šiuo metu garsina Lietuvos vardą pasaulyje didžiausiose pasaulio teatrų scenose. Tarp jų – tenoras Edgaras (Prudkauskas) Montvidas (net 4 kartus buvęs šios stipendijos laureatu), nuo 2007 metų dirbantis laisvai samdomu solistu ir dainuojantis tokiuose operos teatruose kaip Londono karališkoji opera, Škotijos bei Anglijos nacionalinė opera, Bavarijos nacionalinė opera, Berlyno Hamburgo, Leipzigo, Amsterdamo, Cincinnati opera (JAV) ir t. t. Kitas šio Fondo stipendininkas – Kostas Smoriginas – kaip teigia klasikinės muzikos duomenų bazė ,,Bachtrack", yra vienas iš trijų daugiausiai 2014 metais dainavusių bosų-baritonų pasaulyje. Jo balsas skambėjo Washingtono nacionalinės operos pastatyme, San Francisco operoje, Milano ,,La Scala" teatro scenoje, Aix-en-Provence festivalyje. Šiuo metu į Europos teatrų scenas veržiasi dar vienas R. ir S. Barų stipendijos laureatas Merūnas Vitulskis. Stipendijos įsteigėjas tikrai galėtų jais didžiuotis. Lietuvos muzikos ir teatro akademija suteikė Stasiui Barui šios akademijos Garbės daktaro vardą.

Algirdas Brazis, Stasys Baras ir Prudencija Bičkienė, ,,Pajacuose", 1963 m.

Algirdas Brazis, Stasys Baras ir Dana Stankaitytė, ,,Aida", 1962 m.
,,Draugo" archyvo nuotraukos

Šiandien galime drąsiai teigti, kad ilgametis S. Baro triūsas Lietuvių Fonde nenuėjo veltui. Lietuvių Fondas nesididžiuotų daugiau kaip 36 milijonų dol. kapitalu, jeigu prie to kapitalo sukaupimo nebūtų savo patarimais ir veikla prisidėjęs Stasys Baras. Puiku, kad jo darbai tęsiami, Fondas auga tiek narių skaičiumi, tiek finansiškai.

Minėdami Maestro gimtadienio sukaktį galime pasidžiaugti, kad Lietuvių Fonde dirbo žmogus, visa širdimi atsidavęs lietuviškam žodžiui, lietuviškai dainai, lietuvybės reikalams. Lietuvos Respublikos prezidentas Valdas Adamkus 1995 m. sveikindamas S. Barą gavus Lietuvių Fondo Kultūros tarybos premiją, taikliai ir nuoširdžiai apibūdino šio iškilaus žmogaus gyvenimą: ,,(...) žmogaus dvasios kilnumas, meilė ir pasiaukojimas artimui, įsipareigojimas tautai ir jos kultūros puoselėjimas – tai išskirtinės ir didžiai vertintinos savybės. Visa tai randame Tavo gyvenimo kelyje ir darbuose."

MUTUAL FEDERAL BANK
Namams paskolos, apdraustos sąskaitos
2212 West Cermak Road, Chicago, IL 60608
773-847-7747 * www.mutualfederalbank.com
Stephen M. Oksas, *President*
Patarnaujam Čikagos ir apylinkių lietuviams daugiau kaip 100 metų.
Member FDIC